

Oulun kaupungin 15.4.2020 lausunto hallituksen esitykseen asiakasmaksulain muutokseen

2 a § Maksun periminen / Uttag av avgif

- Oulu esittää, että tasasuuruista asiakasmaksua koskevaan laskuun ei liitettäisi oikaisuvaatimusohjeita, koska se aiheuttaisi todennäköisesti turhaa hallinnollista työtä ja asiakkaan oikeusturva on toteutettavissa muilla tavoin. Oikaisuvaatimusohjeen sijaan on katsottava riittäväksi, että laskussa annetaan asiakkaalle lyhyt ohje virheellistä laskua koskevasta reklamaatiomenettelystä, maksuaikajärjestelyistä ja 11 §:n mukaisesta huojenusmenettelystä sekä puhelinnumero tai muu yhteystieto, josta asiakas saa lisätietoja edellä tarkoitetuista asioista
- Mikäli hallituksen esitys 2 a §:n osalta toteutuu, tulee kunnille antaa riittävä aika valmistautua mm. tietojärjestelmiin tehtävien muutosten takia. Tämä edellyttää lain voimaantulon siirtämistä vähintään 6 kuukaudella tai jopa vuoden 2022 alkuun saakka.

2 b § Päättös maksukyvyn mukaan määräytyvästä maksusta / Beslut om avgift som bestäms enligt betalningsförmågan

- Oulu tukee esitystä.

3 § Käyttämättä jätetystä palvelusta perittävä maksu / Avgift för oanvänd service

- Oulu tukee 2 momentin laajennusta koskemaan kunnan varamaa palveluaikaa, kun se on tehty asiakkaan tai hänen edustajansa aloitteesta.
- Esityksessä esitetty asiakkaan tiedottaminen edellyttää kunnilta varatun ajan vahvistamista tekstiviestillä tai muulla tavalla. Samalla asiakkaalle on annettava tieto siitä, ajanvaraus perutaan ja tieto maksun perimisestä, jos varattua aikaa ei ohjeiden mukaisesti peruta eikä esitetä erityistä syytä perumiselle. Esityksessä mainittu asiakkaalle ymmärrettävän informaatio edellyttää, että kunnassa on käytössä puhelinajanvarauksessa asiakkaalle tekstiviestein tapahtuva varatun ajan vahvistus – ja informointipalvelu.

5 § Maksuttomat terveystalvelut / Avgiftsfria hälsovårdstjänster

- Oulu tukee esitystä edellyttäen kompensatiota kunnille maksukertymien alenemista
- Laissa tai perusteluissa tulisi tarkemmin määrittää, milloin avosairaanhoidollinen mielenterveysperustein lääkärin palvelu on maksutonta ja milloin maksullista.

6 a § Maksukatto / Avgiftstak

- Oulu tukee esitystä, mutta edellyttää maksukaton laajennuksen mm. suun terveydenhuolto aiheuttamien maksutulokertymien aleneman kompensatiota kunnille. Laajennus aiheuttanee kysyntää kunnan suun terveydenhuollon palveluihin.

7 b § Palvelun pitkäaikaisuus / Servicens långvariga karaktär

- Oulu tukee linjauksia palveluiden pitkäaikaisuuden määrittelystä

7 c § Pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen, pitkäaikaisen perhehoidon ja pitkäaikaisen laitoshoidon maksu / Avgift för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård

- Esityksessä ei oteta kantaa, minkä suuruiset maksut tulee periä lyhytaikaisesta tehostetusta (yö valvottu), palveluasumisesta (ei yö valvottu), mikä on puute.
- Oulu esittää iäkkäille ja muille erityisryhmille erillisessä asumispalveluyksikössä (vuokrasopimuksella asunnossaan, yhteistiloja, henkilöstö paikalla esim. 7 – 22 ja yöaikaan hälytyksen päässä) järjestettävästä palveluasumisesta (ei yö valvottu) säädettäisiin maksut 7 c §:ssä ja maksut sekä vähennykset määräytyisivät samoin perustein kuin tehostetussa palveluasumisessa, mutta käyttövara määriteltäisiin suuremmaksi esim. toimeentulotulotuen perusosasta 51% eli 256,13€.
 - Tehostetun ja palveluasumisen piiriin pääsykriteerit ovat terveydenhuollollisia, toimintakyvyn alenemiseen perustuvia eikä henkilöt selviydy enää kotona kotiin annettavien palveluiden avulla.
 - Molemmissa asumisyksiköissä, myös palveluasunnossa olevat saavat sairaus- ja toimintakyvyn alenemisen perustein joko perus- tai korotettu hoitotukea. Tehostetuissa lähes kaikilla on ylin hoitotuki.
- Oulu esittää 165 euron vähimmäiskäyttövaran nostoa tehostetun palveluasumisen ja perhehoidon osalta 200 - 210 euroon ja vastaavasti poistamaan lääke ja muiden vastaavien menojen vähentämisoikeuden maksun perusteena olevista tuloista.
 - Lääke- ja vastaavien menojen selvittäminen ja niihin tarvittavien terveydenhuollon ammattilaisten todistustarve lisää suhteettomasti niin asiakkaan kuin kunnankin selvitysosuutta ja hidastaa päätöksentekoa ja aiheuttaisi muutoksenhakukeinojen lisääntyvää käyttöä.
- Oulu esittää, että erillisissä palveluasumisyksiköissä – kunta tai osto - asiakkaalle tehostetussa (yövalvottu) ja palveluasumisessa (ei yövalvottu) huomioitaisiin ateriamaksut tuloista vähennettävänä eränä kunnan määrittämän enimmäisateriavuorokausi hinnan (euroa/vrk) mukaisesti.
 - Molemmissa asumisyksiköissä keskeiset asiakkaille kuluja aiheuttavat menot ovat vuokran omavastuu ja ateriamaksujen suuruus, jotka ylittävät niin kunnan omissa kuin ostopalveluyksiköissä toimeentulotuen perusosaan sisältyvät ravintomenot ja vuokrataso on ainakin Oulussa ylittää Kelan perustoimeentulotuessa asettamat vuokrien kohtuullisuusarvot.

10 b § Pitkäaikaisesta tehostetusta palveluasumisesta, pitkäaikaisesta perhehoidosta ja pitkäaikaisesta laitoshoidosta perittävän maksun perusteena olevat tulot / Inkomster som utgör grund för avgiften för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och för långvarig sluten vård

- Oulu tukee esityksen linjauksia, että tuloina huomioidaan tuloverolain 92 § mainitut tulot esitetyin poikkeuksin.

10 c § Tuloista tehtävät vähennykset pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa, pitkäaikaisessa perhehoidossa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa / Avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård

- Oulu esittää, ettei edunvalvojan palkkioita eikä muitakaan (tilintarkastusmaksu) edunvalvonnasta aiheutuvia menoja huomioida maksun määrittelyn kohteena olevista tuloista, koska menojen määrään vaikuttaa valvottavan varallisuus ja kuten esityksessä todetaan varallisuus ei saa vaikuttaa asiakasmaksun määräytymiseen.
- Mikäli yhdelle ryhmälle tämän laatuista menoja hyväksytään maksukykyä alentavana, se kohtelee muita asiakasryhmiä epätasa-arvoisesti esim. ulosoton kohteena olevat tulot. Edunvalvonnan menojen ja muiden vastaavien maksukykyä alentavien menojen huomiointi kuuluu enemmän 11 § huojennusmenettelyyn, missä myös varallisuustilanne selvitetään.
- Jos edunvalvonnan menoja huomioidaan vähentävänä, tulee kunnille antaa mahdollisuus toimeentulotukilain (7c §) tasolla harkita, hyväksytäänkö ja myönnetäänkö täydentävää toimeentulotukea edunvalvottaville hakemuksesta, joille menot on huomioitu etuna asiakasmaksun määrittelyssä?
- Oulu esittää, että edunvalvonnan peruspalkkiona huomioidaan 280 euroa vuodessa peruspalkkion todellisesta määrästä riippumatta
- Oulu ei tue 1 momentin 2 kohdan vähennystä tuloista (pesänjakajan määräämä, rahana suoritettava hyvitys) ainakaan silloin, jos maksusta ei osoiteta tositteita. Hyvityksen huomioiminen tukee niitä, joilla on varallisuutta. Menon mahdollinen huomioiminen kuuluu 11 § huojennusmenettelyyn, missä tarkemmin selvitetään välttämätön ja ei välttämätön varallisuus ja tilitiedot.
- Oulu tukee pykälän 3 momentin mukaisia esityksiä "päällekkäisten" tosiasiallisten asumismenojen vähentämisestä asiakasmaksua määrittäessä, kun kyse on asumismenojen järjestelyajasta siirryttäessä esim. kotoa tehostettuun palveluasumiseen. Järjestelyajan enimmäismäärän 6 kk raja on kohtuullinen.

10 d § Tuloista tehtävät erityiset vähennykset pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa perhehoidossa / Särskilda avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg och långvarig familjevård

- Oulu esittää, että erityistä tukea asumisen suhteen tarvitsevien erityisryhmien (Ikä yli 65 v tai muistisairaus, MTT, päihde, vammaisuus, kehitysvammaisuus) palveluasumisesta (ei yö valvottu – henkilökunta hälyttämällä paikalla) tehtäisiin vastaavat vähennykset kuin tehostetun (yö valvottu) osalta ja maksu määräytyisi samoin, mutta vähimmäiskäyttövara olisi ei yö valvotussa yksikössä toimeentulotuen perusosasta 51% eli 256, 13€. Palveluasumisessa olevilla on enemmän mm. liikkumisesta ja harrastuksista aiheutuvia kuluja kuin tehostetun asukkailla.
- Oulu esittää, että tehostetussa ja myös erityisryhmien palveluasumisessa tuloista tehtäviksi vähennykseksi huomioimaan myös ateriamenot, jotka lähtökohtaisesti ovat enemmän kuin esim. toimeentulotuen perusosaan sisältyvät ravintomenot (n. 246€/kk).

1 momentti:

- Oulu esittää, että asumismenot asumistuen jälkeen huomioidaan lähtökohtaisesti todellisen suuruisena, koska asukkaat eivät voi vaikuttaa asumismenojensa suuruuteen asumispalveluyksiköissä.

2. momentti

- Oulu esittää, ettei lääkemenoja ja muita vastaavia menoja huomioitaisi tuloja vähentävänä siihen liittyvän hallinnollisen, terveydenhuollon ammattihenkilön ja asiakkaalle itselle aiheutuvan työ määrän takia. Esitetään, että vähimmäiskäyttövara nostetaan 165 eurosta 200 - 210 euroon ja asiakas maksaa itse lääkkeensä ja muut välttämättömät terveydenhuoltomenonsa.
- Tarvittaessa 11 § huojennusmenettely mahdollistaa tapauskohtaiseen selvitykseen ja harkintaan perustuen näiden menojen huomioimisen määräaikaisesti tai toistaiseksi.

10 e § Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkäaikaisesta asumispalvelusta perittävä maksu / Avgift för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice

- Oulu tukee esitystä muilta osin, mutta pitäisi tarkoituksenmukaisena säätää iäkkäille ja muille erityisryhmille tarkoitettua asumispalveluyksikössä tarjotusta asumispalvelusta (ei yö valvottu) 7 c § mukainen maksu, joka määrittyy samoin kuin tehostettu palveluasumien, mutta vähimmäiskäyttövaran määrä olisi esim. perustoimeentulotuen perusosasta 51 % eli 256,13€
- Oulu tukee Tuetun asumispalvelun osalta esitystä mm. maksun määräytymisestä.
- Oulu esittää, että kotiin annettavan palvelun maksutaulukkoon (liite) lisätään tuntihaarukka (esim. 1-4 h, 5-8 h), minkä mukaan lainmukainen enimmäisprosentti määräytyy. Muutoin yhden tunninkin muutos palvelutarpeeseen aiheuttaa toistuvia palvelu- ja asiakasmaksupäätöksiä samankin kuukauden aikana.

- Oulu esittää, että säännöllisen asiointipalvelun (mm. kauppa tai pankki) tulisi sisältyä asiakkaan säännölliseen kuukausittaiseen palveluun ja sen maksuun ainoastaan sellaisen erityistä tukea tarvitsevan osalta, joka ei itse tai hänen edustajansa kykene järjestämään muulla tavalla. Muiden osalta asiointipalvelu ei kuuluisi säännölliseen palveluun.

10 f § Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkäaikaisesta asumispalvelusta perittävän maksun perusteena olevat tulot / *Inkomster som utgör grund för avgiften för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice*

- Oulu tukee esitystä, että kotiin annettavien palveluiden osalta tulot huomioidaan bruttomääräisinä.

10 g § Tuloista tehtävät vähennykset jatkuvassa ja säännöllisessä kotona annettavassa palvelussa sekä pitkäaikaisessa asumispalvelussa / *Avdrag från inkomsterna för fortgående och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice*

- Oulu toistaa, että erityisryhmien palveluasuminen (ei yö valvottu) asumispalveluyksikössä määrätty maksu määräytyisi kuten tehostetussa (7c §, 10 b-d §), mutta vähimmäiskäyttövaran määrä olisi 256,13 € ja tuloista tehtäisiin samat vähennykset kuin tehostetussa.

momentti 1

- Oulu ei tue 1 momentin mukaista vähennystä tuloista (pesänjakajan määräämä, rahana suoritettava hyvitys), koska varallisuus ei saa vaikuttaa välillisestikään asiakasmaksun suuruuteen asiakasmaksulain mukaan.
- Rahana maksettavan hyvityksen huomioiminen kuuluu luonteeltaan 11 § huojennusmenettelyyn, missä selvitetään asiakkaan kokonaistaloudellinen tilanne varallisuus- ja tilitietoineen.
- Oulu ei tue pykälän 1 momentin mukaista edunvalvojan palkkion vähentämistä maksun perusteena olevista tuloista aiemmin kohdassa 10 c § esitetyin perustein.

10 h § Tukipalvelut ja asumispalveluun liittyvät palvelut / *Stödtjänster och tjänster i samband med boendeservice*

- Oulu esittää, että ateriamaksut tehostetussa (yö valvottu) ja palveluasumisessa (ei yö valvottu) erillisissä asumispalveluyksiköissä vähennetään yhdenmukaisesti niistä tuloista, joista asiakasmaksu määrätään, kuten olemme aikaisemmin esittäneet.
- Oulu tukee esitystä, että kunta voi periä tarpeenmukaisen maksun kotiin erikseen järjestettävistä pykälässä mainituista tukipalveluista, joita ei voida tai ei ole tarkoituksenmukaista eikä kustannustehokasta järjestää kotipalvelutyönä.

10 i § Laskennallinen metsätulo / Kalkylerad inkomst av skog

- Oulu tukee esitystä, joka vastaa nykyistä lain ja asetuksen sisältöä

10 j § Maksun määrääminen ja tarkistaminen / Bestämmande och justering av avgift

- Oulu esittää, että tässä pykälässä tulisi säätää tilanteesta, ettei kunnan viranomaisen (joka on tehnyt asiakassuunnitelman tai vastaavan) ole tehnyt asiakkaalle muutoksenhakukelpoista päätöstä maksukyvyyn mukaan määräytyvästä palvelusta, ja siten kunnasta johtuvasta syystä asiakkaalle ei ole voitu tehdä myöskään asiakasmaksupäätöstä. Asiakas on saanut tiedon palvelun maksullisuudesta. Voidaanko maksua kohtuudella periä miltä ajalta takautuvasti? Olisiko 3 kuukautta kohtuullinen tässä tilanteessa periä maksu takautuvasti?

1 momentti

- Tähän tulisi lisätä, että tulosidonnainen asiakasmaksupäätös perustuu asiakkaalle tehtyyn sosiaalihuoltolain tai muun lain mukaiseen asiakassuunnitelmaan ja viranhaltijan tekemään palvelupäätökseen. Esim. Oulussa maksupäätökset tehdään keskitetysti asiakaspalvelusihteereiden toimesta.
- 1 momentti 1 kohta: Tässä tulisi säätää olennainen muutos eli se tulojen kasvun prosentuaalinen määrä (esim. Oulussa 10%), joka aiheuttaisi maksupäätöksen muutoksen sekä siitä, mistä saatu tulotietojen muutos oikeuttaa kunnan tarkistamaan maksupäätöksen.
- 1 momentti 2 kohta olisi tarpeeton, jos lääkemenot poistetaan tuloista vähennettävistä menoista edellä kohdassa 10 d §:ssä esitetyin perustein.
- 1 momentti kohta 3 on perusteltu ja sitä kannatetaan
- 1 momentti kohta 4 ja 5: Tulee mainita, että maksua tarkistetaan, jos palvelutarpeen muutoksen johdosta on tehty uusi palvelua koskeva päätös. Asiakasmaksupäätös perustuu aina voimassa olevaan palvelua koskevaan viranhaltijapäätökseen.
- Tässä tulisi säätää myös mahdollisuus muuttaa asiakasmaksu, jos kunnan määrittämät maksuperusteet ovat muuttuneet.
- Tässä tulisi säätää maksun tarkistamisesta tilanteesta, että asiakas saa tulosidonnaiseen maksuun vaikuttavan etuuden takautuvasti 6-12 kk esim. hoitotuki muuttuu ylimpään luokkaan ja asiakkaan maksupäätöksessä on huomioitu perus tai korotettu hoitotuki. Kunta voi saada tiedon eri yhteyksissä mm. 11 § huojennusmenettelyssä.

10 k § Palvelun keskeytyksen vaikutus asiakasmaksuun / Hur avbrott i servicen påverkar klientavgiften

- Aiheuttaako 2 momentin esitys kohtuuttoman maksurasituksen asiakkaalle, jos yhtä aikaa peritään sekä tehostetun palveluasumisen/laitoshoidon maksu että lyhytaikaisen laitoshoidon täysi lainmukainen määrä?

- Aina on tietenkin mahdollista hakemuksesta alentaa tai jättää perimättä 11 § edellytysten täytyessä.

11 § **Maksun alentaminen ja perimättä jättäminen** / *Nedsättning och eftergift av avgift*

- 1 momentti: Oulu pitää arveluttavana ja lyhytnäköisenä esityksessä olevaa näkökulmaa, että toimentulotukiasiakkuus sinänsä sen luonnetta tai pitkäaikaisuutta huomioimatta aiheuttaisi kunnalle velvollisuuden alentaa tai jättää maksu perimättä. Toimeentulotukilain tehtävä on erityisesti tilapäisesti taata perustuslailliset 19 § mainitut oikeudet ja siten se viime kädessä turvaa henkilön oikeudet sosiaali- ja terveyspalveluihin ja niistä aiheutuviin kuluihin, jotka ovat terveysperusteisia, kuten hoiva maksu tehostetusta palveluasumisesta, minkä Kela nytkin huomioi menona.
- Toimeentulotukilain 8 § mahdollistaa Kelalle huomioida esim. terveysperusteisia sosiaali- ja terveydenhuollosta määrättyjä maksuja vain siltä osin kuin esim. eläkkeensaajan hoitotuki ei niitä kata. Kela ei tätä käytä hyväkseen eikä huomioi tulona lainkaan hoitotukea tukea määrätessä.
- Mikäli toimeentulotuen tarve johtuu lähtökohtaisesti sellaisista menoista, jotka toimeentulotukilain 7 b § mukaan kuuluu Kelan huomioida perustoimeentulotukea määrättäessä, perusteita asiakasmaksun alentamiselle ei ole, ellei myös toimeentulotukilakia muuteta.
- Oulu esittää, ettei lyhytaikainen alle 6 kuukauden perustoimeentulotuen saaminen aiheuta asiakasmaksun alentamista tai perimättä jättämistä, jos toimeentulotuen tarve ei johdu yksinomaan itse asiakasmaksusta ja sen suuruudesta.
- Tarkastelussa tulee huomioida se seikka, että usein asiakkaan Kelan perustoimeentulotukioikeuden on aiheuttanut tuen hakijan tuloista tehtävä ulosmittaus. Asiakasmaksulaissa eikä asetuksessa ole määrittämiä eikä tässä esityksessä ole esitetty, että ulosottomenot kuuluisivat huomioida asiakasmaksua määriteltäessä tai asiakasmaksulain 11 § huojennusmenettelyssä.

13 § **Muulta kuin Suomessa asuvalta perittävä maksu** / *Avgift av dem som inte är bosatta i Finland*

14 § **Tulojen, korvausten tai saamisten periminen kunnalle tai kuntayhtymälle** / *Uppbärande av inkomster, ersättningar eller fordringar till kommunen eller samkommunen*

- Yleensä kunnan viranhaltija, kun se tekee muutoksenhakukelpoisen päätöksen palvelusta hän päättää samalla siitä, peritäänkö tuloja, korvauksia tai saamia kunnalle. Erillistä muuta päätöstä ei liene tarvita?

14 a § **Viranomaisten tiedonsaantioikeus** / *Myndigheternas rätt att få upplysningar*

- Oulu esittää pykälässä huomioitaisiin tilanne, ettei asiakas lainkaan toimita erillisestä pyynnöstäkään (hallintolaki 22§) tulotietojaan asiakasmaksun määrittämiseksi ja maksu tulisi määrittää ilman asiakkaalta itseltään saatavia tietoja.

15 § **Muutoksenhaku** / *Ändringssökande*

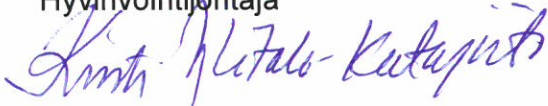
- Oulu ei kannata oikaisuvaatimusoikeutta tasamaksuista perittävistä laskuista, koska se ohjaa ihmisten käyttäytymistä raskaimpaan oikaisuvaatimusmenettelyyn kevyempien menettelyjen sijasta.
- Oikaisuvaatimusoikeuden sijaan on katsottava riittäväksi, että asiakasta ohjeistetaan virheellistä laskua koskevasta reklamaatiomenettelystä, maksuaikajärjestelyistä ja 11 §:n mukaisesta huojennusmenettelystä.

Voimaantulo (alustava voimaantuloajankohta 1.1.2021) Ikraftträdande

- Oulu esittää voimaan tulon lykkäämistä 1.1.2022 saakka mm. esityksen edellyttäessä lukuisia asiakastietojärjestelmä- ja laskutusohjelmamuutoksia sekä toimituspäätöksiä ja riittävän ajoissa tehtävää asiakasinformaatiota niin lakisäätteisten kuin harkinnanvaraisten asiakasmaksujen maksuperusteiden muutoksista.

Oulun kaupunki 15.4.2020

Hyvinvointijohtaja

Kirsti Ylitalo-Katajisto